

Etický kodex jako pramen práva [ASPI, 1999]

Autor: Josef Kunášek

Tvorba Etických kodexů je projevem rozvíjení podnikatelské etiky. Většinou jde o definování pravidel, kterými se hodlá firma řídit ve vztahu ke svým konkurentům, dodavatelům a zákazníkům i pravidla jednání vlastníků, manažerů a zaměstnanců v rámci firmy. Vedle kodexů firem nebo organizací existují kodexy oborové, přijímané profesními společenstvími (živnostenskými společenství a komorami). V poslední době se objevují i mezinárodní iniciativy, např. Kulatý stůl v Caux (v ASPI záznam týkající se Mezinárodního etického kodexu) nebo program "Odpovědné péče" v chemickém průmyslu (Responsible Care).

V návaznosti na ustanovení § 3 a 39 občanského zákoníku odvolávajícího se na dobré mravy a § 44 odst.1 obchodního zákoníku operujícího s pojmem dobré mravy soutěže a na § 149 trestního zákona upravující trestný čin nekalá soutěž a § 127 trestního zákona upravující trestný čin Porušování závazných pravidel hospodářské soutěže, jsou pravidla jednání obsažená v etických kodexech, za předpokladu, že soudce, v rámci rozhodování sporného případu k těmto pravidlům přihlédne, pramenem práva. Rozhodování o tom, zda byly porušeny dobré mravy nebo dobré mravy soutěže, je totiž otázkou právní. Aplikace těchto ustanovení je výsledkem širokých interdisciplinárních i obecně společenských souvislostí vycházejících ze znalosti učení církví, filosofie, etiky, ekonomie, byznysu a práva.

Speciální ustanovení upravující odpovědnost za škodu způsobenou úmyslným jednáním proti dobrým mravům obsahuje § 424 občanského zákoníku . Podle tohoto ustanovení za škodu odpovídá i ten, kdo ji způsobil úmyslným jednáním proti dobrým mravům. Kvalifikovaný zlý úmysl musí ve sporu prokazovat poškozený. Toto ustanovení umožňuje postihovat tzv. šikanózní jednání, kdy škůdce svým pojetím výkonu práva se dostane do rozporu s § 3 odst. 1 občanského zákoníku .

V této souvislosti je třeba poukázat na § 39 občanského zákoníku, kde zákon spojuje rozpor s dobrými mravy s absolutní neplatností tohoto úkonu. V praxi to znamená, že k takovému úkonu musí soud nebo jiný státní orgán přihlížet z úřední povinnosti i bez námítky toho, kdo takovým úkonem může být dotčen.